

УДК 81`282: 811.162.1

[https://doi.org/10.31548/philolog14\(1\).2023.04](https://doi.org/10.31548/philolog14(1).2023.04)

Names of Trees and Shrubs in a Few Polish Dialects in Ukraine
Назви дерев та кущів у кількох польських говірках в Україні

Oksana ZAKHUTSKA, PhD: Doctor of Arts in Linguistics, Associate Professor,
Оксана ЗАХУЦЬКА, PhD: доктор гуманітарних наук у галузі мовознавства, доцент,
E-mail: oksana.zov@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9766-0683>

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Viktoriia CHERNIAK, PhD: Doctor of Arts in Linguistics,
Вікторія ЧЕРНЯК, PhD: доктор гуманітарних наук у галузі мовознавства,
E-mail: cherniakviktoriia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2984-2469>
University of Warsaw
Варшавський університет

Uliana ZHORNOKUI, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Уляна ЖОРНОКУЙ, кандидат філологічних наук, доцент
E-mail: ulianazhornokui@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3413-785X>

Kyiv University of Intellectual Property and Law of National University "Odessa Law Academy"
Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету
«Одеська юридична академія»

Abstract. *Flora is an inseparable element of rural life and, consequently, it preserves the linguistic image of the world in human consciousness. The paper presents the vocabulary relating to the world of trees and shrubs in a few Polish dialects in Khmelnytskyi and Zhytomyr regions in Ukraine based on several published dictionaries and unpublished texts. The examined thematic scope counts 149 lexical units, divided into five groups: "General notions and places of growing", "Names of trees and shrubs", "Parts of trees and shrubs", "Characteristics of trees and shrubs" and "Functioning of trees and shrubs". The analysis goes beyond presenting exclusively "peculiar" lexemes in favour of a comprehensive approach to the researched scope, what corresponds to the latest tendencies in studying Polish vocabulary in Ukraine. Thus, the article shows both native Polish lexical layer counting 84 words (i.e. 56%), of which 57 words (i.e. 68%) are common to Polish and Ukrainian and/or Russian, and borrowed layer counting 65 words from Ukrainian and/or Russian (i.e. 44%), among which Ukrainianisms definitely prevail (i.e. 68%). Showing the ratio of native Polish to borrowed lexical layer reveals, on the one hand, the strength of the native language, and on the other hand, the strength of foreign influences. Their competition manifests itself among others in broad synonymy that can appear on different levels. It is worth emphasizing that the research concerns word registers and dictionaries and consequently does not reflect the frequency of word use in texts. We suppose that a frequency study of thematic vocabulary would bring different results and should be the subject of further research.*

Keywords: *Polish dialects in Ukraine, thematic scope, trees and shrubs, native Polish vocabulary, borrowing.*

Introduction. Nature greatly influences the life of people living in the countryside. Flora as one of its elements – diverse and rich, surrounds inhabitants of the village everywhere: in the field and in the garden – when the land is cultivated, near the house – where ornamental plants most often grow, and in the forest – famous for picking berries,

herbs and mushrooms. Thus, it is an inseparable element of everyday life, and what goes with it, it preserves the linguistic image of the world in human consciousness (cf. Wierzbicka, 2002: p. 49–59). The presented paper focuses on the names of trees and shrubs as well as their characteristics and functioning in a few Polish dialects in Ukraine.

Literature Review. Vocabulary related to plant names has long been of interest to researchers. The list of monographic, more and less detailed linguistic works examining plants in the Polish language from various perspectives is quite extensive. One of the more recent studies is the article *Polskie nazewnictwo roślin. Struktura zbioru* written by Teresa Skubalanka (Skubalanka, 2009) presenting several integral collections within the described names: Old Polish names, dialectal names, scientific terms, names belonging to the fundamental Polish vocabulary and names based on the lexicon. The author also gives an overview of the most important literature on the subject, recalling the works: *Słowińskie nazewnictwo dotyczące przyrody żywej* by Wanda Budziszewska (Budziszewska, 1965), *Nazwy polskich roślin do XVIII wieku* by Anna Spólnik (Spólnik, 1990) and *Świat roślin w polskiej frazeologii* by Alicja Nowakowska (Nowakowska, 2005). The paper by Kazimiera Pastusiak (Pastusiak, 2007) presents an analysis of plant vocabulary together with a cultural commentary on the image of plants on the Polish-Belarusian-Ukrainian borderland in the light of language contacts. The study by Krystyna Szcześniak (Szcześniak, 2008) focuses on the role of plants in the human world, both in the sacred, magical and spiritual space, as well as in the space of medicine on the material from eastern and western Slavic borderlands.

Among the studies on plant names used in dialects, one should mention: the monograph *Nazwy roślin w gwarach ostródzko-warmińsko-mazurskich* by Stanisław Dubisz (Dubisz, 1977); the article describing plant names, mainly wild herbs and ornamental plants, in the dialects near Lublin, Kielce, Warmia and Mazury, Łódź and Silesia by Halina Pelcowa (Pelcowa, 2001); the monograph presenting certain sections of plant names in the dialect of the village of Wagi from Łomża Land, together with a description of the place of plants in traditional Polish folk culture on the example of one dialect by Ewa Rogowska-Cybulska (Rogowska-Cybulska, 2005). The recent article by Viktoriia Cherniak (Cherniak, 2020) describes names of plants, both native and borrowed, in one Polish dialect of the village of Viitivtsi in Ukrainian Podolia.

The aim of this study is to present the vocabulary naming trees and shrubs in several Polish dialects in the territory of Ukraine left to the river Zbruch. The analysis covers both Polish native lexemes and borrowings from Ukrainian and/or Russian as well as words common to the Polish and Ukrainian languages. Such a comprehensive approach corresponds to the latest tendencies in research on Polish dialectal vocabulary in Ukraine, striving for presenting thematic scopes rather than single borrowings (cf. Cherniak, 2017; Zakhutska, 2018; Zakhutska, Cherniak, 2020).

Material and methods. The vocabulary related to the world of trees and shrubs is strongly represented in the dialects as it is common and closest to rural population most often for utility reasons. The material comes from several peasant and petty nobility localities in Ukraine, namely:

- peasant village of Oleshkivtsi and Hrechany near Khmelnytskyi based on the dictionary *Słownictwo gwary Oleszkowiec i Hreczan (Greczan) na Podolu* by Iwona Cechosz-Felczyk (Cechosz-Felczyk, 2004). The linguistic situation in these places as well as the inflection of the dialects has been the object of thorough researches by the same author (Cechosz-Felczyk, 1996; Cechosz-Felczyk 1999; Cechosz-Felczyk, 2002).

- peasant village of Viitivtsi located about 50 km to the west of Khmelnytskyi based on the article *Świat roślin w gwarze wsi Wójtowce na Podolu na tle innych gwar polskich na Ukrainie* by Viktoriia Cherniak (Cherniak, 2020) as well as on Viitivtsi inhabitants' oral statements recorded during field research held by J. Rieger, Ewa Dzięgiel, I. Cechosz-Felczyk in 1994, by Liudmyla Yanushevskaya in 2010 and V. Cherniak in 2017. Notes on the Polish language of the village one can find in papers by Magda Bakun-Kiczyńska and J. Rieger (Bakun-Kiczyńska, Rieger, 2004; Rieger, 2007).

- petty nobility of the small town of Sataniv in Khmelnytskyi region based on the dictionary *Słownictwo gwary Satanowa nad Zbruczem* by Renata Modzelewska and J. Rieger (Modzelewska, Rieger, 2007) that includes Polish native words and borrowings along with a linguistic commentary by the authors.

– petty nobility village of Siaberka in Zhytomyr region based on the monograph *Polszczyzna drobnoszlacheckiej wsi Siaberka na Wołyniu. Słownictwo* by Oksana Zakhutska (Zakhutska, 2015) and oral statements of Siaberka inhabitants recorded during field research held by A. Krawczyk, Marta Gugala and Genowefa Tymbrowska in 2002-2003¹ and by O. Zakhutska and L. Yanushevska in 2012.

Legenda:

ts. – the same meaning in the standard Polish language

foreign equivalent to compare for words common to Polish and Ukrainian/Russian

♦ foreign language equivalent of a borrowing (in accordance with the meaning in the source language)

▲ Polish dialect in Ukraine the word comes from

→ referring to an entry containing a word related in meaning

Abbreviations of place names: Ol – Oleshkivtsi, Hr – Hrechany, Viit – Viitvitsi; Sat – Sataniv, Siab – Siaberka; semicolon divides peasant dialects from petty nobility ones.

Results and Discussion. We divided the material extracted from the dictionaries and texts into several smaller thematic groups, namely: “General notions and places of growing”, “Names of trees and shrubs”, “Parts of trees and shrubs”, “Characteristics of trees and shrubs”, and “Functioning of trees and shrubs”. This description is not exhaustive, but it allows to outline the general picture of vocabulary related to the world of trees and shrubs in several Polish dialects in Ukraine.

General notions and places of growing

chaszcz pl ‘dense shrubs’ ♦ Ukr. pl **х’ауці** (sg **х’ауца**) ▲ Ol

derewo ‘tree’ ♦ Ukr. **д’ересо** ▲ Ol → drzewo

drapak ‘ts. prickly tree or shrub or its part’ ♦ cf. Ukr. dial. **д’пан’ак** ▲ Viit **drapaka**; Siab

drzewo, dem. **drzewko** ‘ts. tree’ ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab → **derewo**

dziczka ‘wilding’ ♦ Ukr. **д’ичка** ▲ Ol, Viit → **dziki**

krzak, dem. **krzaczek** ‘ts. shrub, bush’ ▲ Ol, Hr; Siab → **kuszcz**

kuszcz ‘shrubs, bush’ ♦ Ukr./Rus. **кущ** ▲ Viit → **krzak**

las ‘ts. forest’ ♦ cf. Ukr. **ліс**, Rus. **лес** ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab

ług Old Polish ‘meadow’ ♦ cf. Ukr./Rus. **луг** ▲ Siab

pole ‘ts. field’ ♦ cf. Ukr./Rus. **поле** ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab

posadka ‘planted trees and/or shrubs’ ♦ Ukr. **посадка** ▲ Ol, Viit; Siab

próchno ‘rotten tree’ ♦ Ukr. **порохн’о** ▲ Ol

sad², dem. **sadek** ‘ts. garden’ ♦ cf. Ukr./Rus. **сад**, dem. **сад’ок** ▲ Ol, Hr, Viit; Siab

szczepka l ‘strain’ ♦ Ukr. **щепка** ▲ Siab

Names of trees and shrubs

ahrus / jangrys (*Ribes uva-crispa* L.) ‘gooseberry’ ♦ Ukr. **’арпус** ▲ Ol, Hr, Viit

akacja (*Acacia* Mill.) ‘ts. wattle’ ♦ cf. Ukr. **ак’ація** ▲ Ol

alitycz’a (*Prunus cerasifera* Ehrh.) ‘cherry plum’ ♦ Ukr. **алич’а** ▲ Ol

berest (*Ulmus minor* Mill.) ‘field elm’ ♦ Ukr. **б’ерест** ▲ Ol

bereza (*Betula* L.) ‘birch’ ♦ Ukr. **б’ереза** ▲ Viit; Sat → **brzoza**

bez (*Syringa* L.) ‘ts. lilac’ ♦ cf. Ukr. dial. **без** (lit. **буз’ок**) ▲ Viit; Sat → **sireń**

brzoza / brzeza (*Betula* L.) ‘ts. birch’ ▲ Ol, Hr; Sat, Siab → **bereza**

buczyna (*Fagus sylvatica* L.) ‘ts. European beech’ ♦ cf. Ukr. **бучина** ▲ Ol → **buk**

bujachy pl (*Vaccinium uliginosum* L.) ‘bog bilberry’ ♦ Ukr. **буях’у** ▲ Siab

buk (*Fagus sylvatica* L.) ‘ts. European beech’ ♦ cf. Ukr. **бук** ▲ Ol → **buczyna**

bzina (*Sambucus nigra* L.) ‘elderberry’ ♦ Ukr. **бузина** ▲ Ol

choinka (*Picea* A. Dietr.) ‘ts. Christmas tree, also fir or spruce’ ▲ Siab → **jałynka**, **jołka**, **semeryk**

czerecha (*Prunus padus* L.) ‘ts. bird cherry’ ♦ cf. Ukr. **ч’еремха** ▲ Viit

czernicy, dem. **czerniczki** pl (*Vaccinium myrtillus* L.) ‘ts. European blueberry’ ♦ cf. Ukr. **ч’орн’иці**, dem. **ч’орн’ички** pl ▲ Viit **czarnica**; Siab → **czernika**

czernika (*Vaccinium myrtillus* L.) ‘ts. European blueberry’ ♦ cf. Rus. **ч’ерн’ика** ▲ Ol → **czernicy**

czeresznia (*Prunus avium* L.) ‘wild cherry’ ♦ Ukr. **ч’ерешня** ▲ Ol, Hr; Sat, Siab

¹ The records come from the KBN grant No. 2H01D 014 22 “Diversification of Polish dialects in Ukraine”, conducted by Prof. J. Rieger (affiliated with the Centre for Studies on the Classical Tradition of the University of Warsaw).

² In the studied dialects there also appears the native word **ogród**, however, in the different meaning ‘vegetable garden’.

dąb / dęb (*Quercus* L.) 'ts. oak' ◇ cf. Ukr./Rus. **дуб** ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab
głóg (*Crataegus* L.) 'ts. hawthorn' ▲ Ol
grab (*Carpinus betulus* L.) 'ts. European hornbeam' ◇ cf. Ukr./Rus. **граб** ▲ Ol
gruszka (*Pyrus* L.) 'ts. pear' ◇ cf. Ukr./Rus. **грушка** ▲ Ol, Hr, Viit also *hruska*; Sat, Siab
jabłoń, dem. **jabłonka / jabłońka** (*Malus* Mill.) 'ts. apple tree' ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab
jałowiec (*Juniperus* L.) 'ts. juniper' ◇ cf. Ukr. **ялівець** ▲ Ol
jałynka (*Picea* A. Dietr.) 'spruce' ◆ Ukr. **ялінка** ▲ Ol, Viit → choinka; jolka, semeryk
jasień / jasion / jasioń / jaseń (*Fraxinus* L.) 'ash' ◆ Ukr./Rus. **ясен** ▲ Ol, Viit; Sat, Siab → jesion
jawór (*Acer pseudolmatanus* L.) 'ts. sycamore' ◇ cf. Ukr. **явір** ▲ Viit
jesion (*Fraxinus* L.) 'ts. ash' ▲ Sat → jasień
jolka (*Picea* A. Dietr.) 'spruce' ◆ Rus. **ёлка** ▲ Viit; Sat, Siab → choinka; jałynka, semeryk
kalina (*Viburnum* L.) 'ts. viburnum' ◇ cf. Ukr./Rus. **калина** ▲ Viit
kasztan (*Castanea* Mill.) 'ts. chestnut' ◇ cf. Ukr./Rus. **каштан** ▲ Ol; Siab
kłubnika (*Fragaria* × *ananassa* Duchesne) 'garden strawberry' ◆ Rus. **клубника** ▲ Hr, Viit
leszczyna / laszczyna / liszczyna (*Corylus* L.) 'ts. hazel' ◇ cf. Ukr. **лищина**, Rus. **лещина** ▲ Ol, Viit; Siab
lipa (*Tilia* L.) 'ts. linden' ◇ cf. Ukr./Rus. **ліпа** ▲ Ol, Hr, Viit; Sat
łoz (*Salix cinerea* L.) 'ts. sallow' ◇ cf. Ukr. **лоза** ▲ Viit → łozina
łozina (*Salix cinerea* L.) 'ts. sallow' ◇ cf. Ukr. **лозиня** ▲ Ol → łoz
malina (*Rubus idaeus* L.) 'ts. raspberry' ◇ cf. Ukr./Rus. **малина** ▲ Ol, Viit; Siab
orzech (*Juglans* L.) 'ts. nut' ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab
osika (*Populus tremula* L.) 'ts. aspen' ▲ Ol, Viit → osyka
osyka (*Populus tremula* L.) 'aspen' ◆ Ukr. **осика** ▲ Siab → osika
ożyna (*Rubus* L.) 'ts. blackberry' ◇ cf. Ukr. **ожина** ▲ Ol
ożynie 'blackberry bushes' ◆ Ukr. dial. **ожиння** ▲ Ol, Viit
palma 'ts. palm' ◇ cf. Ukr./Rus. **пальма** ▲ Ol; Siab
porzeczka (*Ribes* L.) 'ts. redcurrant' ▲ Ol, Hr, Viit; Siab → smorodzina
rabina (*Sorbus* L.) 'mountain ash' ◆ Rus.

rybina ▲ Ol, Viit
semeryk (*Picea abies* L.) 'spruce' ◆ Ukr. dial. **семерук** ▲ Ol → choinka; jałynka, jolka
sireń (*Syringa* L.) 'lilac' ◆ Rus. **сирень** ▲ Viit → bez
smorodzina / smorodina (*Ribes nigrum* L.) 'blackcurrant' ◆ Ukr./Rus. **смородина** ▲ Ol, Hr; Siab
sosna, dem. **sosenka** (*Pinus* L.) 'ts. pine' ◇ cf. Ukr. **сосна**, Rus. **сосна** ▲ Ol, Hr, Viit; Siab
szypownik (*Rosa* L.) 'dog rose' ◆ Rus. **шиповник** ▲ Ol → szypszyna
szypszyna (*Rosa* L.) 'ts. dog rose' ◇ cf. Ukr. **шипшина** ▲ Viit; Siab → szypownik
śliwka (*Prunus domestica* L.) 'ts. plum' ◇ cf. Ukr./Rus. **сливка** ▲ Ol, Hr, Viit; Siab
tarnina (*Prunus spinosa* L.) 'ts. blackthorn' ▲ Ol
topola (*Populus* L.) 'ts. poplar' ◇ cf. Ukr. **тополя** ▲ Viit
wierzba / wirzba, dem. **wierzbeczka / wirzbeczka** (*Salix* L.) 'ts. willow' ▲ Ol, Hr, Viit; Siab
wilcha (*Alnus* Mill.) 'alder' ◆ Ukr. **вільха** ▲ Viit → wilszyna
wilszyna (*Alnus* Mill.) 'alder' ◆ Ukr. **вільшина** ▲ Viit → wilcha
wiśnia (*Cerasus* Mill.) 'ts. cherry' ▲ Ol; Siab → wisznia
wisznia (*Cerasus* Mill.) 'cherry' ◆ Ukr./Rus. **вишня** ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab → wiśnia
ziemlanika (*Fragaria* L.) 'strawberry' ◆ Rus. **земляника** ▲ Ol, Viit

Parts of trees and shrubs

curpałki pl 'stumps' ◆ Ukr. **цурпалки** pl (цурпалок sg) ▲ Siab
dupło / dupło 'hollow' ◆ Ukr. **дупло** ▲ Ol, Viit
gałązki, dem. pl 'ts. branches' ▲ Sat
gałęzia, Siab → hylaka
hylaka, dem. **hylaczka / hilaczka** 'branch' ◆ Ukr. **гілляка**, dem. **гіллячка** ▲ Ol, Hr, Viit; Siab → gałązki
igła 'ts. needle' ◇ cf. Rus. **игла** ▲ Ol, Hr, Viit → koluszki
jagoda, dem. **jagódka** 'ts. fruit' ◇ cf. Ukr./Rus. **ягода**, dem. **ягідка/ягодка** ▲ Ol, Hr, Viit; Siab
klej / klij 'resin' ◆ Ukr. **клей** ▲ Ol → żywica
kamyczek dem. 'seed, kernel' ◆ Ukr. dem. **камінчик** ▲ Ol, Viit; Siab → kostka
koluszki pl 'needles' ◆ Ukr./Rus. **колючки** ▲ Viit → igła
kora 'ts. bark' ◇ cf. Ukr./Rus. **кора** ▲ Ol, Viit

korcz, dem. **korczyk** 'tree trunk' ♦ Ukr. *корч*, dem. *к'орчик* ▲ Ol

korzeń 'ts. root' ♦ cf. Ukr. *к'орінь*, Rus. *к'орень* ▲ Ol, Hr, Viit; Siab → **korzeniak**

korzeniak 'long root' ♦ Ukr. dial. *корін'яка* ▲ Ol → **korzeń**

kostka 'seed, kernel' ♦ Ukr. *к'істка* / *к'істочка*, Rus. *кость* / *к'осточка* ▲ Sat → **kamyczek**

kwiat, dem. **kwiatek** / **kwiateczek** 'ts. bloom' ♦ cf. Ukr. *квіт* ▲ Ol, Hr, Viit; Sat → **kwiatka**

kwiatka dem. 'bloom, flower' ♦ Ukr. *квітка* ▲ Sat, Siab → **kwiat**

latorostek 'sprout' ♦ Ukr. *літ'оросток* ▲ Ol

liść, dem. **listek** / **listeczek** sg, **liście** pl 'ts. leaf' ♦ cf. Ukr. *лист*, dem. *лист'ок* sg, *л'истя* pl, Rus. *лист*, dem. *л'истик* sg, *л'истья* pl ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab

owoc 'ts. fruit' ▲ Hr, Viit; Siab (cf. 'vegetable' Ol)

peni'ok 'stump' ♦ Ukr. *пень'ок* ▲ Viit → **pniak**

pęcz, dem. **pęczek** Old Polish, dial. 'ts. bud, catkin' ♦ cf. standard Polish *pąk*, dem. *pączek*, probably influenced by Rus. *пл'очка* ▲ Ol

pniak 'ts. stump' ▲ Ol → **peni'ok**

próchniak 'rotten tree trunk' ♦ Ukr. *пор'охня* ▲ Ol

rosochy pl 'branches of a branched tree' ♦ Ukr. *розс'оха* sg, *розс'охи* pl ▲ Hr

stowbur 'stem' ♦ Ukr. *ст'овбур* ▲ Ol

szczepka II 'chip' ♦ Rus. *щ'епка* ▲ Viit

trzaska, dem. **trzaseczka** 'ts. chip' ▲ Ol, Viit; Siab

zerno 'seed' ♦ Ukr./Rus. *зерн'о* ▲ Ol; Sat → **ziarno**

ziarno, dem. **ziarko** 'ts. seed' ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab → **zerno**

żywica 'ts. resin' ♦ cf. Ukr. *жив'иця* ▲ Ol; Siab → **klej**

Characteristics of trees and shrubs

berezowy *adj* 'birch' ♦ Ukr. *бер'езовий* ▲ Viit

bujny *adj* 'ts. lush' ♦ cf. Ukr. *б'уйний* ▲ Ol, Hr → **gęsty**

dębowy *adj* 'ts. oak' ♦ cf. Ukr./Rus. *дуб'овий* ▲ Ol, Hr; Siab

derewianny / **drewniany** / **drzewianny** *adj* 'wooden' ♦ Ukr. *дере'яний* ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab → **drewniany**

dojrzały *adj* 'ts. ripe' ▲ Sat, Siab → **dośćigły**

dośćigły *adj* 'ripe' ♦ Ukr. *дост'иглий* ▲ Ol → **dojrzały**

drewniany *adj* 'ts. wooden' ▲ Hr

dupławy *adj* 'hollow' ♦ Ukr. *ду'плавий* ▲ Ol

dziki *adj* 'ts. wild' ♦ cf. Ukr./Rus. *д'икий* ▲ Ol, Hr; Siab → **dziczka**

fruktowy *adj* Old Polish 'fruit' ♦ cf. Ukr. *фрукт'овий*, Rus. *фрукт'овый* ▲ Ol, Viit; Siab → **owocowy**

gęsty *adj* 'ts. dense' ♦ cf. Ukr. *густ'ий*, Rus. *густ'ой* ▲ Ol, Hr; Siab → **bujny**

iglisty *adj* '(about forest) coniferous' ♦ Rus. *игл'истый* ▲ Ol → **jałynkowy**

jałynkowy *adj* '(about forest) coniferous' ♦ Ukr. *ял'инк'овий* ▲ Ol → **iglisty**

jasenowy *adj* 'ash' ♦ Ukr. *ясен'овий* ▲ Siab

koluczy / **koluszczy** *adj* 'prickly' ♦ Ukr./Rus. *кол'ючий* ▲ Viit

krzesłaty *adj* 'sprawling' ♦ Ukr. *крисл'атий*, Rus. *крисл'атый* ▲ Ol → **rosochaty**, **rozłożysty**; **rozkoszysty**

owocowy *adj* 'ts. fruit' ▲ Siab → **fruktowy**

późny *adj* 'ts. late' ♦ cf. Ukr. *п'ізний* ▲ Ol; Siab → **zimowy**

rani *adj* 'early' ♦ Ukr. *ран'ний*, Rus. *ран'ний* ▲ Ol, Hr; Siab

rosochaty *adj* 'ts. branchy' ♦ cf. Ukr. *розс'ох'атий* ▲ Ol → **rozłożysty**; **krzesłaty**, **rozkoszysty**

rozkoszysty *adj* 'sprawling' ♦ Ukr. *розк'ов'истий* ▲ Ol → **rosochaty**, **rozłożysty**; **krzesłaty**

rozłożysty *adj* 'ts. sprawling' ♦ cf. Ukr. *розп'о'жистий* ▲ Ol → **rosochaty**; **krzesłaty**, **rozkoszysty**

sochowaty *adj* '(about tree) dry' ♦ Ukr. *сух'ватий*, Rus. *сухов'атый* ▲ Ol → **suchy**

sosnowy *adj* 'ts. pine' ♦ cf. Ukr. *сосн'овий*, Rus. *сосн'овый* ▲ Ol; Siab

suchy *adj* 'ts. dry' ♦ cf. Ukr. *сух'ий*, Rus. *сух'ой* ▲ Ol, Viit → **sochowaty**

zimowy *adj* 'ts. winter' ♦ cf. Ukr. *зим'овий* ▲ Siab → **późny**

Functioning of trees and shrubs

dojrzewać *imperf* 'ts. to ripe' ▲ Siab → **dośćigać**

dochodzić 'to ripe' ♦ Ukr. *дох'одити* ▲ Viit → **dojrzewać**, **dośćigać**

dośćigać *imperf* 'to ripe' ♦ Ukr. *дост'игати* ▲ Hr, Viit → **dojrzewać**

korczować *imperf*, **wykorczować** *perf* 'to grub up' ♦ Ukr. *в'икорчувати* ▲ Ol; Siab

kwitnąć imperf, zakwitnąć perf 'ts. to bloom, to flourish' ◇ cf. Ukr. *квітнути, завітнути* ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab

marznąć imperf, pomarznąć, zmarznąć perf 'ts. to freeze' ▲ Hr, Viit; Sat, Siab

pachnieć imperf 'ts. to smell' ▲ Ol; Sat

pękać³ imperf 'to bud' ◇ cf. Standard Polish *pączkować* via *pękać* 'to crack, to burst' ▲ Ol → *popuskać, rozpuściuwać się*

ponasadzuwać perf 'to plant' ◇ Ukr. *понасаджувати* ▲ Ol → *sadzić*

popuskać perf '(about buds, roots) to burgeon' ◇ Ukr. *попускати* ▲ Ol → *pękać, rozpuściuwać się*

przekwitać imperf 'ts. to wither' ◇ cf. Ukr. *перецвітати* ▲ Ol; Siab

rąbać imperf, narąbać perf 'ts. to chop' ◇ cf. Ukr. *рубати, нарубати*, Rus. *рубить, нарубить* ▲ Ol, Viit; Sat → *wyrąbywać*

rosnąć imperf, wyrosnąć perf 'ts. to grow' ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab

rozkwitać się imperf, rozkwitnąć perf 'ts. to bloom' ◇ cf. Ukr. *розквітати, розквітнути* ▲ Ol, Viit

rozpuściuwać się imperf 'to burgeon' ◇ Ukr. *розпускатися*, Rus. *распускаться* ▲ Ol → *pękać, popuskać*

sadzić imperf, posadzić perf 'ts. to plant' ◇ cf. Ukr. *садити, посадити*, Rus. *садить, посадить* ▲ Ol, Hr, Viit; Sat, Siab → *ponasadzuwać*

szczepić perf 'ts. to graft' ◇ cf. Ukr. *щепити* ▲ Ol, Viit

wyrąbywać imperf, powyrąbywać perf 'ts. to cut down' ◇ cf. Ukr. *вирубувати, повирубувати*, Rus. *вырубивать, повырубивать* ▲ Ol; Siab → *rąbać*

wyrywać imperf, wyrwać, powyrywać perf 'ts. to pull out' ◇ cf. Ukr. *виривати, повиривати* ▲ Ol, Viit; Siab

zakwitać imperf, zakwitnąć perf 'ts. to bloom' ◇ cf. Ukr. *завітати, завітнути* ▲ Ol; Sat, Siab

zarosnąć perf 'ts. to overgrow' ▲ Viit; Siab

Thematic groups and vocabulary characteristics. The analyzed thematic scope counts 149 words presented in five smaller groups, including 84 native Polish words, i.e. 56% of the examined vocabulary, of which 57 words, i.e. 68%, are common to Polish and Ukrainian and/or Russian, and 65 Ukrainian and/or Russian borrowings, i.e.

44% (Table 1). Words that have parallels in the Ukrainian and/or Russian languages in this paper we consider to be part of the native Polish vocabulary layer, e.g. *akacja, kalina, sad*. The same is true about Old Polish words that have parallels in Ukrainian and/or Russian, like *ług, fruktowy*, and local innovations that appeared as a contamination of Polish and Ukrainian and/or Russian lexemes, like *pęcz, pękać*.

The smallest thematic group is "General notions and places of growing": among 14 lexical units 7 are native Polish, e.g. *drzewo, krzak*, including 5 having parallels in Ukrainian and Russian, e.g. *pole, sad*, while other 7 words are borrowings from Ukrainian, e.g. *dziczka, kuszcz*. Group "Names of trees and shrubs" is the largest: among 58 lexemes 36 are native Polish, e.g. *brzoza, jesion*, including 25 words common to Polish and Ukrainian/Russian, e.g. *czerecha, topola*, and 22 are borrowings, e.g. *bereza, szypownik*. The next group "Parts of trees and shrubs" counts 30 units: 13 native Polish, e.g. *owoc, pniak*, including 8 common, e.g. *jagoda, kora*, and 17 borrowings, e.g. *hylaka, stowbur*. A little bit smaller is group "Characteristics of trees and shrubs" containing 26 words: 14 Polish native, e.g. *drewniany, gęsty*, including 11 common, e.g. *bujny, rozłożysty*, and 12 borrowings, e.g. *dupławy, krzesłaty*. The last group "Functioning of trees and shrubs" consists of 21 verbs, among which 14 are Polish native, e.g. *marznąć, rosnać*, including 9 common, e.g. *rąbać, sadzić*, and 7 borrowings, e.g. *dośćigać, rozpuściuwać się*.

Among borrowings, Ukrainianisms definitely prevail – 44 units, that constitute 68% of all recorded foreign lexemes, e.g. *chaszcz, jałynka, wilcha*. Borrowings from Russian are much less numerous – 8 words, i.e. 14%, e.g. *jołka, iglisty, ziemianika*, as well as borrowings of possible double origin, either Ukrainian, or Russian – 13 words, i.e. 20%, e.g. *kuszcz, jasiień, smorodina*. Most foreign lexemes consistently undergo accent and phonetic adaption, as well as morphological one, usually taking place comprehensively, e.g. *dośćigły, korzeniak, próchno*. Some borrowings, however, preserve their initial form without adaption, e.g. *ałyczka, berest, derewianny*. It is worth remembering that certain foreign lexemes do

³ We consider the word to be a local innovation influenced by the standard Polish lexeme.

not require adaptation, because their form is not contrary to the Polish language system, e.g. *jałynka*, *klubnika*, *stowbur*. The occurrence of Ukrainian and/or Russian borrowings in the local Polish dialects

appears to be a natural consequence of close language contacts, because all respondents are bilingual and to varying degrees use Ukrainian in everyday life and external contacts.

Table 1. Division of the studied vocabulary into thematic groups, taking into account the source of origin

Thematic group	Total number of words	Native Polish words, including common	Borrowings: Ukr. – Rus. – Ukr./Rus.		
General notions and places of growing	14	7	7		
		5	6	-	1
Names of trees and shrubs	58	36	22		
		25	13	5	4
Parts of trees and shrubs	30	13	17		
		8	13	1	3
Characteristics of trees and shrubs	26	14	12		
		11	7	1	4
Functioning of trees and shrubs	21	14	7		
		9	5	1	1
TOTAL	149 (100%)	84 (56%)	65 (44%)		
		57 (68%)	44 (68%)	8 (12%)	13 (20%)

Appearance in dialects. The analyzed material comes from several Polish dialects in the territory of Ukraine that belonged to the Russian Empire already since the end of the XVIII c. and consequently experienced stronger foreign influences (Table 2). Out of 149 analyzed lexemes 104 units (i.e. 70%) come from the peasant dialect of Oleshkivtsi near Khmelnytskyi, including 61 native Polish words (i.e. 73%) and 43 borrowings (i.e. 66%). Almost half of the lexical material appears in the peasant dialect of Viitivtsi: 72 words (i.e. 48%), including 45 Polish native ones (i.e. 54%) and

27 borrowings (i.e. 42%). A little bit less lexical units come from the petty nobility village of Siaberka in Zhytomyr region: 69 words (i.e. 46%), including 52 Polish native ones (i.e. 62%) and 17 borrowings (i.e. 26%). Much less words we excerpted from the dictionary of the peasant dialect of Hrechany: 41 words (i.e. 28%), including 30 Polish native ones (i.e. 36%) and 11 borrowings (i.e. 17%). The study of Polish spoken by the petty nobility descendants in Sataniv proves the knowledge of 31 lexical units (21%), including 23 Polish native ones (i.e. 27%) and 8 borrowings (i.e. 12%).

Table 2. Analyzed vocabulary in some Polish dialects in Ukraine

Thematic group	SOME POLISH DIALECTS IN UKRAINE				
	OI	Hr	Viit	Sat	Siab
	native Polish word ~ borrowing				
General notions and places of growing	14: 7 ~ 7				
	10: 5~5	5: 5~0	8: 5~3	2: 2~0	9: 7~2
Names of trees and shrubs	58: 36 ~ 22				
	40: 26~14	15: 10~5	33: 20~13	13: 8~5	24: 17~7
Parts of trees and shrubs	30: 13 ~ 17				
	19: 10~9	9: 7~2	15: 9~6	6: 4~2	12: 8~4
Characteristics of trees and shrubs	26: 14~12				
	19: 10~9	7: 4~3	5: 2~3	1: 1~0	13: 10~3
Functioning of trees and shrubs	21: 14 ~ 7				
	15: 10~5	5: 4~1	11: 9~2	9: 8~1	11: 10~1
TOTAL	149: 84 ~ 65				
	104: 61~43 (70%)	41: 30~11 (28%)	72: 45~27 (48%)	31: 23~8 (21%)	69: 52~17 (46%)

Lexical synonymy. The coexistence of two, and sometimes three, language codes also results in extensive synonymy, which can occur either within one dialect or in comparison with other Polish dialects in the same territory. Due to the source from which the synonyms come, a synonymous pair or a more extensive synonymous series can be formed by: native words, native words and borrowings, two or more borrowings.

1. Native words. In the studied dialects there appear 6 synonymic pairs consisting of native words: *buczyna* Ol ~ *buk* Ol, *czernicy* Ol ~ *czernika* Siab, *fruktowy* Ol, Siab ~ *owocowy* Siab, *łozą* Ol ~ *łozina* Viit, *późny* Ol, Siab ~ *zimowy* Siab, *rąbać* Ol, Sat ~ *wyrąbywać* Ol, Siab.

2. Native word ~ borrowing. A parallel use of native words and their borrowed equivalents appeared in 4 developed series: *choinka* Siab ~ *jałynka* Ol ~ *jołka* Viit, Sat, Siab ~ *semeryk* Ol; *dojrzewać* Siab ~ *dochodzić* Viit ~ *dośćigać* Hr, Viit; *pękać* Ol ~ *popuskać* Ol ~ *rozpuściuwać się* Ol; *rosochaty* Ol ~ *rozłożysty* Ol ~ *krzesłaty* Ol ~ *rozkoszysty* Ol. Additionally, there function 17 synonymous pairs: two pairs – *suchy* ~ *sochowaty*, *żywica* ~ *klej* only in Oleshkiivtsi and 15 in different places: *bez* Viit, Sat ~ *sireń* Viit; *brzoza* Ol, Hr, Sat ~ *bereza* Viit, Sat; *bujny* Ol, Hr ~ *gęsty* Ol, Hr; *derewianny*

Ol, Hr, Sat ~ *drewniany* Hr; *drzewo* Ol, Hr, Viit, Sat, Siab ~ *derewo* Ol; *igła* Ol, Hr, Viit ~ *koluszek* Viit; *jesion* Sat ~ *jasień* Ol, Viit, Sat, Siab; *korzeń* Ol, Hr ~ *korzeniak* Ol; *krzak* Ol, Hr ~ *kuszczyk* Viit; *osika* Ol, Viit ~ *osyka* Siab; *porzeczka* Ol, Hr ~ *smorodina* Ol, Hr, Siab; *sadzić* Ol, Hr, Sat ~ *ponasadzuwać* Ol; *szypszyna* Viit ~ *szypownik* Ol; *wiśnia* Ol ~ *wisznia* Ol, Hr, Sat; *ziarno* Ol, Hr, Sat ~ *zerno* Ol, Sat.

3. Borrowings. Synonymous relations are characteristic to three pairs of borrowings: *jałynkowy* ~ *iglisty* Ol, *kamyczek* Ol, Viit, Siab ~ *kostka* Sat and *wilcha* ~ *wilczyzna* Viit.

Conclusions. The presented article is the next step in studying the vocabulary of Polish dialects in Ukraine. It is worth emphasizing that it concerns word registers and dictionaries and consequently presented statistical data do not reflect the frequency of word use in texts. The previous research on vocabulary functioning in Matskiivtsi dialect in Podolia [Wieczorek, 2011] and Siaberka dialect in Zhytomyr region [Zakhutska, 2015] proved that data on word register and word functioning in texts differ. We suppose that such a frequency study of thematic vocabulary would bring different results as well and should be the subject of further research.

Bibliografia

1. Bakun-Kiczyńska, M., Rieger, J. (2004). Morfologia czasownika w gwarze wsi Wójtowce na Podolu [Verb morphology in the dialect of the village of Viitvtsi in Podolia]. *Studia nad polszczyzną kresową*, t. XI, pod red. J. Riegera. Warszawa: Semper, 135–189.
2. Budziszewska, W. (1965). Słowiańskie nazewnictwo dotyczące przyrody żywej [Slavic nomenclature for living nature]. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 356.
3. Cechosz-Felczyk, I. (2002). Hreczany [Hrechany]. Rieger, J., Cechosz-Felczyk, I., Dzięgiel, E. *Język polski na Ukrainie w końcu XX wieku*. Cz. 1. Warszawa: Semper, 299–317.
4. Cechosz-Felczyk, I. (2001). Polska gwara Oleszkowiec na Podolu. Fleksja imienna i werbalna [The Polish dialect of Oleshkiivtsi in Podolia. Nominative and verbal

inflection]. Kraków: DWN, 192.

5. Cechosz-Felczyk, I. (2004). Słownictwo gwary Oleszkowiec i Hreczan (Greczan) na Podolu [Vocabulary of the dialects of Oleshkiivtsi and Hrechany (Grechany) in Podolia]. Kraków: Lexis, 396.

6. Cechosz-Felczyk I., (1999). Teksty gwarowe z Hreczan z komentarzem językowym [Dialectal texts from Hrechany with linguistic commentary]. *Język polski dawnych Kresów Wschodnich*, t. II, pod red. J. Riegera. Warszawa: Semper, 215–229.

7. Cechosz-Felczyk I., (1996). Uwagi o sytuacji językowej w Oleszkowcach na Podolu [Comments on the language situation in Oleshkiivtsi in Podolia]. *Język polski dawnych Kresów Wschodnich*, t. I, pod red. J. Riegera. Warszawa: Semper, 257–267.

8. Cherniak, V. (2017). Nazwy odzieży w Wójtowcach na Podolu na tle określiń w wybranych gwarach polskich na Ukrainie [Garment names in Viitvtsi in

Podolia in comparison with other Polish dialects in Ukraine]. *Slavia Orientalis*, t. LXVI, nr 4, 687–708.

9. Cherniak, V. (2020). Świat roślin w gwarze wsi Wójtowce na Podolu na tle innych gwar polskich na Ukrainie [The world of plants in the dialect of the village of Viitivtsi in Podolia in comparison with other Polish dialects in Ukraine]. *Słowiańskie przyjemności 3: Wielojęzyczność*, pod red. E. Solak, B. Todorović i B. Popiołek. Kraków: Scriptum, 125–138.

10. Dubisz, S. (1977). Nazwy roślin w gwarach ostródzko-warminsko-mazurskich [Names of plants in dialects of Ostróda, Warmia and Mazury]. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 157.

11. Kamper-Warejko, J. (2016). Słownictwo botaniczne w polskim tłumaczeniu „Ksiąg o gospodarstwie” (1571) Piotra Krescencjusza na tle epoki [Botanical vocabulary in the Polish translation of “Księgi o gospodarstwie” (1571) by Piotr Krescencjusz in the context of the period]. Toruń: Wyd. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 380.

12. Modzelewska, R., Rieger, J. (2008). Słownictwo gwary Satanowa nad Zbruczem [Vocabulary of the dialect of Sataniv on the bank of the Zbruch river]. *Słownictwo kresowe. Studia i materiały*, pod red. J. Riegera. Warszawa: DiG, 261–366.

13. Nowakowska, A. (2005). Świat roślin w polskiej frazeologii [The world of plants in Polish phraseology]. Wrocław: Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, 231.

14. Pastusiak, K. (2007). Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin [The Polish-Belarusian-Ukrainian borderland in the light of linguistic and ethnographic data based on plant names]. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 423.

15. Pelcowa, H. (2001). Nazwy roślin w świadomości językowej ludności wiejskiej [Plant names in the linguistic consciousness of the rural population]. *Język a Kultura. Świat roślin w języku i kulturze*, t. 16, pod red. A. Dąbrowskiej, I. Kamińskiej-Szmaj. Wrocław: Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, 99–116.

16. Rieger, J. (2011). O słownictwie dzisiejszej polszczyzny na Ukrainie i

metodach jej badania [About the vocabulary of today's Polish in Ukraine and methods of its studying]. *Prilozi na Oddelenieto za Lingvistika i Literaturna Nauka pri MANU*, br. 37/I, pod red. M. Mirkulovskiej. Skopje, 121–128.

17. Rieger, J. (2007). Wójtowce (dziś Pysarówka) [Viitivtsi (today Pysarivka)]. Rieger, J., Cechosz-Felczyk, I., Dzięgiel, E. *Język polski na Ukrainie w końcu XX wieku. Cz. 2*. Kraków: Lexis, 104–117.

18. Rogowska-Cybulska, E. (2005). Gwarowy obraz roślin w świetle aktywności nominacyjnej ich nazw (na przykładzie gwary wsi Wagi w powiecie łomżyńskim) [The dialectal image of plants in the light of the nominative activity of their names (on the example of the dialect of the village of Waga in the Łomża county)]. Gdańsk: Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, 360.

19. Skubalanka, T. (2009). Polskie nazewnictwo roślin. Struktura zbioru [Polish plant nomenclature. The collection structure]. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia. Sectio FF, Vol. XXVII*, 129–144.

20. Spólnik, A. (1990). Nazwy polskich roślin do XVIII wieku [Names of Polish plants until the 18th century]. Wrocław: Wyd. Polskiej Akademii Nauk, 136.

21. Szczęśniak, K. (2008). Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny [The world of plants and the world of people on the border of eastern and western Slavic lands]. Gdańsk: Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, 466.

22. Wieczorek, A. (2011). Słownictwo polskiej gwary kresowej na przykładzie Maćkowiec na Podolu. Charakterystyka funkcjonalna [rozprawa doktorska – komputeropis] [Vocabulary of the Polish borderland dialect on the example of Matskivtsi in Podolia. Functional characteristics]. Warszawa, 314.

23. Wierzbicka, A. (2002). Metody zbierania słownictwa dotyczącego roślinności na terenie Kujaw [Methods of collecting vocabulary related to vegetation in Kujawy]. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica* 42, 49–59.

24. Zakhutska, O. (2015). Polszczyzna drobnoszlacheckiej wsi Siaberka na Wołyniu. Słownictwo [The Polish language of the petty

nobility village of Siaberka in Volhynia. Vocabulary]. Warszawa: DiG, 198.

25. Zakhutska, O. (2018). Słownictwo kulinarne gwary polskiej wsi Dorohań w Żytomierskim [Culinary Vocabulary of the Polish Dialect of Dorohan in Zhytomyr Region]. *Slavia Orientalis*, t. LXVII, nr 2, 325–349.

26. Zakhutska, O., Cherniak, V. (2020). Określenia człowieka w wybranych wsiach polskich na Ukrainie za Zbruczem: aspekt porównawczy [Human Characteristics in Selected Polish Villages on the East Bank of the Zbruch River in Ukraine: the Comparative Aspect]. *Slavia Orientalis*, t. LXIX, nr 3, 655–673. <http://doi.org/10.24425/slo.2020.134742>

Анотація. Рослинний світ є невід'ємною частиною сільського життя, а отже, зберігає у свідомості людей мовну картину світу. У статті на основі кількох опублікованих словників та неопублікованих текстів представлено лексику, що стосується світу дерев і кущів у кількох польських говірках Хмельницької та Житомирської областей України. Досліджувана тематична група нараховує 149 лексичних одиниць, поділених на п'ять підгруп: «Загальні поняття та місця зростання», «Назви дерев і кущів», «Частини дерев і кущів», «Властивості дерев і кущів» і «Функціонування дерев і кущів». Аналіз виходить за межі опису виключно «особливих» слів на користь комплексного підходу до досліджуваної лексики, що відповідає останнім тенденціям лексичного вивчення польських говірок в Україні. Отже, у дослідженні представлено як питому польську лексику, до якої належать 84 слова (56%), з яких 57 слів (68%) є спільними для польської та української і/або російської мов, так і запозичену, до якої увійшло 65 слів з української та/або російської мов (44%), серед яких однозначно переважають українізми (68%). Показ співвідношення питомого польського та запозиченого лексичного шару дозволяє простежити, з одного боку, силу рідної мови, а з іншого – силу іноземних впливів. Їхня конкуренція проявляється, між іншим, у широкій синонімії, яка виступає на різних рівнях. Варто підкреслити, що представлений аналіз стосується реєстрів слів і словників і, отже, не відображає частотності слововживання в текстах. Припускаємо, що дослідження частотності тематичної лексики принесе інші результати і має стати предметом подальших досліджень.

Ключові слова: польські говірки в Україні, тематична група, дерева та кущі, питома польська лексика, запозичення.